

Les infanteses robades del nacionalcatolicisme

El 28 d'abril de l'any passat, un documental emès per TV3, 'Els internats de la por', glaçava la sang dels espectadors amb el relat dels abusos sexuals, els maltractaments i l'explotació que patiren milers de criatures en els internats religiosos de l'Estat durant el franquisme. Un recent llibre dels mateixos investigadors recorre i amplia aquelles ignominioses històries.

Reportatge de Xavier Aliaga

Mikae Ortiz estigué internada dels 4 als 14 anys. Amb el gest desencaixat conta a la càmera com, cada vegada que es pixava al llit, començava a tremolar "perquè ja sabia el que m'esperava". Per començar, li posaven una espelma a les natges. I unes ortigues fregant les parts íntimes. El pitjor, tanmateix, era la humiliació: les religioses formaven un rogle amb les nenes internes que obligaven a insultar-la, a dir-li porca i pixonera. "Aquell rogle no se m'en va del cap", relata Mikae, tractant d'ofegar els sanglots. "Arribes a pensar: per què no em mor ja i s'acaba tot açò". I ja sense poder aguantar el plor, sentència: "És com que et roben part de la vida. Creus que ho tens superat, però en algun moment et ve tot a la ment i et fa pols. Perquè penses: què és el que vaig fer jo?"

Mikae no havia fet res de dolent. Simplement, era una nena amb inconinència. Tampoc no havien fet res dels centenars de milers de criatures que acabaren en les institucions de l'Espanya franquista. Acabaves allà per ser fill d'al-

gun represaliat del règim, de mare soltera o separada o qualsevol circumstància fora dels delirants cànons morals dels vencedors. Aquelles institucions de suposada beneficència foren l'instrument d'adoctrinament del franquisme, la materialització de les teories del psiquiatre Antonio Vallejo-Nájera, un individu format als congressos de l'Alemanya nazi que sostenia que calia separar els fills dels seus pares rojos per evitar el contagi del "virus comunista". Institucions de reeducació, com ara l'Auxilio Social, posades a les mans de l'Església per impregnar la societat dels nous valors socials, polítics i religiosos del nacionalcatolicisme triomfant.

Uns nens amb "el dimoni dins"

Aquell adoctrinament tingué un preu brutal per a molts d'aquells menors. Ser tractats com a escòria. Ser sotmesos a brutals maltractaments psíquics i físics, incloent una alimentació infame. A humiliacions. A abusos sexuals. A explotació laboral i, fins i tot, a pràctiques mèdiques dubtoses. Hi havia, en tot això, un rerefons d'odi i revengisme. El discurs de

ARXIU ANNA HUELVES

benvinguda que Eulalia Arqué, superiora de la Casa de la Caritat de Barcelona, tributava als nens acabats d'arribar, il·lustra aquesta filosofia del ressentiment: "¡Estáis en desgracia permanente y por esta razón habrá que coger el látigo para sacar vuestro demonio, que vive en vuestras oscuras almas con tan morbosa satisfacción! ¡Habrá que borrar el pasado y de hoy en adelante seréis sometidos a la más

ELS INTERNATS DE LA POR. Els nens i les nenes eren internats en les institucions regides per l'Església des de ben menuts. En alguns casos (fotografia de dalt, corresponent a la Casa de la Maternitat de Barcelona), n'hi havia que s'hi estaven fins la joventut. Sobre aquestes ratlles, el Preventori de la Savinosa, a Tarragona. La norma del centre era que els interns s'acabaren tot el menjar, de pèssima qualitat. Si perbocaven, se'ls obligava a menjar-se el vòmit.

estricta obediència! Recordad que habéis llegado abandonados de todo y algunos en condición de maleantes, mendicantes y viciosos”.

No tots els religiosos i institucions s'aplicaren amb el mateix entusiasme sàdic –entre l'ingent volum de xicalla que passà pels interns caben els bons records i les bones experiències–, però la investigació realitzada pels periodis-

tes Montse Armengou i Martín i Ricard Belis Garcia per fer *Els interns de la por*, l'acumulació de casos d'abusos i maltractaments detectats, posen els pèls de punta. Aquell documental, continuació d'un treball anterior sobre el robatori de criatures per part del règim, *Els nens perduts*, és l'origen del llibre *Els interns de la por* (Ara Llibres, 2016), un volum que amplia els testimonis i aporta documen-

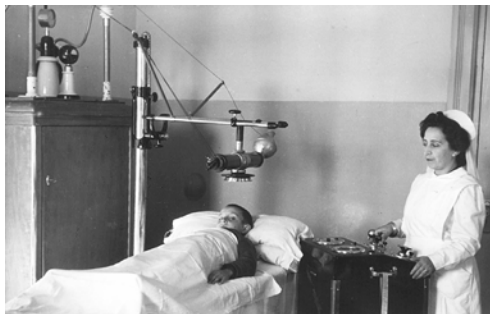
tació i informacions difícil d'encabir en el format audiovisual. Un treball exhaustiu. Tan demolidor com el documental.

Fins ací, el marc general, per dir-ho així. L'abstracció. El relat dels casos concrets, amb rostre, amb noms i cognoms, produeix esgarrifança i un profund sentiment de fàstic. Aquest reportatge, a partir d'ací, entra en terrenys no aptes per a esperits sensibles.

ARCHIVO GENERAL DE LA ADMINISTRACIÓN

MINISTERIO DE EDUCACIÓN, CULTURA Y DEPORTE. ARCHIVO

ARCHIVO GENERAL DE LA ADMINISTRACIÓN

LA CARA AMABLE. De portes enfora, els interns tractaven de projectar una imatge amable. Grans demostracions esportives a l'estil dels règims totalitaris, presidides per autoritats del règim com Juan Antonio Samaranch, bona vestimenta i menjar els dies de les visites dels parents, fotografies com la dels Reis d'Orient o imatges que transmetien cura pels interns. Portes endins, les pallisses, les humiliacions o els abusos sexuals.

pressions contra la publicació. Alcalde fou relegada a feines secundàries i sofrí el menyspreu d'una redacció "molt masculina". "Al capdavall, les dones només serveixen per follar", arribà a sentir la periodista d'una conversa agafada al vol.

Més sort tingueren les denúncies del diari *Pueblo*, el mateix any 1968, centrades a la ciutat internat de San Fernando, als afores de Madrid: la polseguera fou de tal magnitud que canviaren el director del centre i molts dels capellans responsables dels abusos sexuals. Abans d'això, els periodistes de *Pueblo* sofriren l'agressió dels interns mateix, atïats per la direcció. "Teníem set de venjança i vam confondre l'enemic", admet Ángel Niella.

Els preventoris antituberculosos, als quals arribaven fins i tot xiquets i xiquetes que no patien la malaltia i no tenien familiars malalts, eren capítol a banda. Un d'aquells centres era el Preventori Antituberculós de la Savinosa, a Tarragona, el qual arreplegava criatures de tot l'Estat. Com en altres casos, les xarxes socials han servit perquè els antics interns desgraven terribles experiències de maltractaments i abusos. Circumstàncies compartides amb el preventori del Doctor Murillo de Guadarrama, a Madrid. Allà, Dolores Zamaroni denuncia que va ser víctima de pràctiques mèdiques dubtoses, d'injeccions que la posaven malalta, que ja no es poden demostrar perquè els historials mèdics han estat destruïts. Per sobre de tot, tanmateix, el més esgarriós que li passà a Dolores foren els abusos sexuals. "El capellà es va aixecar l'hàbit i em va posar el membre a la boca fins que vaig sentir que se'm començava a escórrer una cosa fastigosa. Em va grapejar tota, em va fer girar d'esquena i pel darrere també em va fer el que va voler", conta aquesta dona. Les seqüeles d'aquella salvatjada foren inconcebibles: li costà una vida tenir una vida sexual normal. Del seu relat, amb tot, colpeix el fet d'haver sofert aquells abusos a mans d'un ministre de Déu. "Tu creïes que si aquest home predicava la paraula de Déu no et podia fer res dolent!", exclama.

→ Una d'aquelles institucions eren les Llar Mundet, una institució hereva de la Casa de la Caritat de Barcelona, inaugurada el 1957 i regida pels salesians. Unes instal·lacions gegantines i modernes per a l'època. Per a alguns, un veritable camp de concentració. En Joan Sisa, internat el 1967, assegura tenir la imatge dels capellans "pegant a tort i a dret". Càstigs com deixar els nens tota la nit sense dormir, drets en un corredor fred i inhòspit. Però el pitjor no fou això. Sisa relata que sorprengué un capellà sodomitzant un company en les dutxes. Fou amenaçat perquè no se n'anara de la llengua. I acabà sent víctima, obligat a tocar fins a l'orgasme un capellà. "L'endemà, aquest mateix senyor, me'n recordaré tota la vida, estava fent missa. I jo allà, escoltant-lo".

Aquelles aberracions no transcendien perquè els salesians es tapaven entre ells. I aquella institució no era l'única que patia la pederàstia. A Nostra Senyora del Port, un col·legi regentat també per salesians, a la Zona Franca, Carlos Carceller va patir abusos. Anys després, veié amb estupefacció com el seu abusador apareixia en un programa de televisió anunciant que deixava els hàbits per sortir de l'armari. Era presentat com un heroi. "I en realitat era un covard que abusava dels nens". Carceller conta també una brutal pallissa en les Llar Mundet per part d'un capellà, amb puntades al cap fent-lo rebotar contra la paret. Quedà enmig d'un bassal de sang.

Amb la mort de Franco no canviaren massa les coses. Aquest antic intern recorda un seminarista "que anava de progrè, amb grenyes i una jaqueta de llana que feia pudor. Ens posava música de Lluís Llach, per reivindicar els nous aires de llibertat, però mentrestant anava repartint bufetades a tort i a dret". Des de llavors, Carceller no pot ni sentir al cantant de Verges. "És com si a un jueu li possessis Wagner!", etziba.

Menjar els vòmits

La mare de Juan Antonio Miguel servia en una casa bona de Barcelona. Quedà embarassada, l'any 1964, sent encara soltera. Es quedà sense feina. I sense fill. Juan Antonio nasqué en la Casa Maternitat i passà allà tota la infantesa i joventut. Un infern de maltractaments físics i de deixadesa, de mancances nutricionals greus. "El menjar era nauseabund, però te'l menjaves perquè tenies ganes. I a vegades, de tant dolent, vomitaves. Si et passava això, tenies un gran problema, perquè llavors les monges et feien menjar el que havies tret. Jo estava tan prim que se'm marcaven tots els ossos".

L'any 1968, la periodista Carmen Alcalde escriví un valent article a la revista *Destino*, "Los hijos del pecado", sobre la situació dels nens de la Maternitat. "Viven en el terror, en rebaño, despersonalizados y con la sola pedagogia del grito y del alpargatazo", resumia. L'article provocà un gran escàndol i un seguit de brutals

Al llibre apareixen uns altres relats sobre el preventori de Guadarrama que abasten tot l'espectre: des del menjar "repugnant" que provocava vòmits que s'havien de tornar a menjar, passant per les dutxes d'aigua freda, les pallisses i càstigs que fregaven la tortura. A canvi de no res: "Jo sé llegir, escriure, les quatre regles i poca cosa més perquè els quatre anys que vaig passar allà, de classes, poques. Molta labor, molt de punt de creu i molt de brodat, però és clar que no els interessava que sortissis d'allà preparada per a una carrera," diu Julia García. L'experiència en aquell preventori acabà fent-se pública gràcies a un grup de Facebook iniciativa de Chus Gil, una antiga interna que qualifica el seu pas per Guadarrama com "l'infern en vida".

De situacions sinistres, n'hi hagué en tot tipus de centres, però alguns com els de l'Auxilio Social van precedits per una terrible fama bastant justificada que començà a difondre's amb la sèrie *Paracuellos*, el brutal còmic de Carlos Giménez. D'un d'aquests centres prové un dels testimonis més esgarrifosos continguts al llibre i el documental, el d'Anna Huelves, una persona transsexual que ingressà amb només cinc anys com a Antonio, a l'Hogar Infantil de Montsolís, a prop de Montgat. La mare havia deixat el marit i tenia un germà empresonat i un altre en un camp de concentració, ambdós per motius polítics. Es guanyava la vida com podia, netejant cases. En una d'elles, d'una família de falangistes, la convenceren per portar els fills a l'Auxilio. La dona signà un paper cedint la pàtria potestat a l'Estat. No sabia que estava signant un seguit de terribles experiències per a la futura Anna en mans del pare Vilarasa, un capellà castrense amb el qual es va topar en passar, amb nou anys, a l'Hogar Juvenil San Jaime, a Barcelona. El que ve a continuació no necessita comentaris ni acotacions. "El pare Vilarasa tenia uns 55 o 60 anys i li feia molt de pudor la boca perquè fumava uns cigars barats i bevia molt de conyac. De vegades em feia petons en la boca amb el fàstic que em

feia. També li vaig haver de fer fel·lacions. S'aixecava la sotana, s'abaixava els pantalons i m'agafava el cap. Jo al final havia d'obrir la boca de tant com m'amorrava i aleshores em guiava el cap. Quan arribava a l'orgasme m'apartava bruscament i, de cop, canviava d'actitud, es posava fins i tot agressiu i em deia: 'Això no ho pots explicar a ningú, jo ho faig perquè sóc el representant de Déu'".

Un dia, les coses anaren molt més lluny. Vilarasa violà salvatgement Antonio-Anna fins a provocar-li sang. Malgrat els intents d'ocultar el calçotet tacat de roig, el nen fou sorprès amb la penyora per la directora del centre. Acorralat, contà la veritat. "Però com? El pare Vilarasa! Com t'atreveixes, ell que és un sant! Fes el favor de no dir això! Això t'ho ha fet un altre nen o t'ho has fet tu mateix amb un pall!" Fi de la història. Fins ara.

Aquestes experiències, que tingueren una repercussió lacerant sobre les vides de les víctimes, no van ser privatives del franquisme. Pel que fa als abusos sexuals dins de l'Església catòlica, aquesta xacra està internacionalitzada i té continuïtat fins al present, com ha quedat palès recentment amb l'escàndol de suposada pederàstia múltiple a l'escola Maristes Sants-Les Corts. Un estat de coses amagat i soterrat: un informe de l'ONU, del 2014, acusa el Vaticà d'encobriment.

També pel que fa als maltractaments físics i psíquics durant la segona meitat del segle XX, Espanya no ha estat una excepció: la pel·lícula de Peter Mullan *Les germanes de la Magdalena* (2002) conta el drama de 10.000 joves irlandeses sotmeses a un règim brutal als convents de les magdalenes, un orde religiós. Irlanda, com a Estat, acabà demanant perdó. El fet diferencial espanyol: ni tan sols els drames que han afectat milers de menors han merescut la contrició de l'Estat. I els fets no s'han jutjat –ja han prescrit– ni reparats. L'Església tampoc no ha demanat perdó.

Uns dies abans d'emetre's el documental, Felip VI donava un premi de drets humans a un orde, les Adoratrices, denunciada en el film. ●

El Temps

Nova maqueta

Nous opinants

Nou format

Nou Temps

Ja al teu quiosc

Per fer-te
subscriber entra a
www.eltamps.cat
escriu-nos a
[subscripcions@
eltamps.cat](mailto:subscripcions@eltamps.cat)
o telefona al
902131025.

Us atendrem de
9.00 a 14.00 hores